

GUIÓ XERRADA SOBRE LA GESTIÓ DEL DEUTE EXTERN A L'ESTAT ESPANYOL

TÍTOL	GESTIÓ DEL DEUTE EXTERN A L'ESTAT ESPANYOL		
DURACIÓ APROX.	1 i ½ HORA	NIVELL	INTERMIG
RECURSOS NECESSARIS	SUPORT PER POWER POINT		
AUTOR	ODG		
RESUM TEMARI	<u>És un explicació complerta de com l'estat genera deute i com el gestiona, acompanyat de casos i finalment, conclusions.</u>		
OBSERVACIONS	<u>La xerrada pot adaptar-se fàcilment a una altra més curta o més centrada en algun dels temes aquí tractats.</u>		

MATERIAL PREVI A LA XERRADA:

Aquesta xerrada està pensada per centrar el problema del deute extern gestionat per l'Estat espanyol: com en genera actualment i quines són les polítiques d'alleugeriment que aplica. És per això que com a coneixements previs és clau una visió de què és el deute extern, com es va originar i quines conseqüències té pels països empobrits (Xerrada "Deute Extern").

A continuació es detalla un seguit de materials, que es recomana (nosaltres trobem imprescindible) haver llegit abans de realitzar la xerrada. És informació pel ponent.

- **Deute Extern** per Marta Torres, ODG
Es tracta d'un text on es recullen els conceptes bàsics sobre Deute Extern. També s'incorporen els mecanismes protagonitzats per l'Estat espanyol. En català. (8 pàgs.)
- **Les principals línies reals d'actuació del govern**, per l'ODG
Document elaborat per l'Observatori del Deute en la Globalització. És útil per tenir una idea bàsica sobre la gestió del Govern espanyol del problema del deute extern que suporten els països del Sud. En català. (2 pàgs.)

ESQUEMA XERRADA:

Índex

1. L'Estat espanyol com a creditor: qui li deu i quant
2. Deute Bilateral públic espanyol: CESCE i FAD
  - a. Fallides CESCE
  - b. Crèdits FAD
3. Gestió del Deute Extern: què fa i què pensa el Govern espanyol al respecte
  - a. Cancel·lacions de Deute
  - b. Conversions de Deute
    - i. Conversions per inversions privades: cas marroquí
    - ii. Conversions per inversions públiques: cas peruà
    - iii. Crítiques a les conversions de deute
  - c. Conclusions a la gestió del Deute per l'Etat espanyol
4. Societat Civil espanyola: cas concret de la Consulta Social per a l'Abolició del Deute Extern

Guió

1. L'Estat espanyol com a creditor: qui li deu i quant

A l'Estat espanyol se li deuen 11.538 milions d'euros.

Estem parlant d'un país amb poca història creditora, doncs és considerat un país desenvolupat pel BM a partir de 1981. Des de llavors però, la seva carrera com a creditor ha estat molt accelerada (com es veu en l'evolució del deute a l'Estat espanyol). *Font gràfic: Observatori del Deute en la Globalització a partir de les dades de CESCE, ICO i MinEco*

DIAPO N° 3

Les regions més endeutades amb l'Estat espanyol es poden veure al gràfic. En primer lloc està Amèrica Llatina amb el 34%, a continuació Àfrica del Nord, Àsia, Àfrica subsahariana i Europa de l'Est.

DIAPO N° 4

I aquest deute és sobretot amb països on hi ha hagut relacions comercials. Els deus principals són: Algèria, Rússia, Xina, Cuba, Angola, Egipte, Mèxic, Perú, Indonèsia i Argentina.

DIAPO N° 5

2. Deute Bilateral espanyol: CESCE i FAD

La participació dels Estats com a prestadors es troba principalment vinculada a operacions d'exportació de les seves empreses, ja sigui mitjançant assegurances de crèdit a l'exportació, o bé mitjançant crèdits d'ajuda al desenvolupament reemborsable en condicions concessionals.

A l'Estat espanyol, qui s'encarrega de concedir aquestes assegurances de crèdit a l'exportació és la **Compañía Española de Seguros de Crédito a la Exportación** (CESCE). D'altra banda, qui concedeix els crèdits d'ajuda al desenvolupament en condicions concessionals, o crèdits del **Fondo de Ayuda al Desarrollo** (FAD) és l'**Instituto de Crédito Oficial** (ICO).

Aquests mecanismes de generació de deute, FAD i CESCE, aporten el 48% i el 52% respectivament, al total de 11.538 milions d'euros.

DIAPO N° 6

a. Fallides CESCE:

Deute originat en les fallides indemnitzades per la *Compañía Española de Seguros de Crédito a la Exportación*, CESCE. És el primer instrument en importància en el conjunt del deute contret amb l'Estat espanyol (51% total del deute).

- ➔ intercanvi comercial entre una empresa espanyola i una altra d'un país del Sud.
- ➔ en l'operació participen també dos bancs, un primer espanyol que és el finançador de l'empresa espanyola, i un segon, que garanteix l'empresa del país importador i fa de contrapart amb el banc espanyol.

Funcionament:

1. relació de compra-venta entre 2 empreses, una espanyola i una altra d'un país del Sud abans de procedir a l'intercanvi de béns...

2. l'empresa espanyola comunica l'operació al seu banc comercial, amb la intenció que aquest l'accepti i el financi. I ho farà si té una garantia mitjançant una assegurança CESCE.

CESCE estudia el cas, i en el cas de donar-lo per bo es compromet a cobrir l'operació fins a un 97% del seu valor total.

- Una condició necessària perquè CESCE aprovi l'operació és que el país del Sud, nació de l'empresa importadora, avaluï aquesta operació comercial.

3. amb l'operació assegurada, l'empresa espanyola exporta i cobra del seu banc el 100%.

a partir d'aquí poden passar dues coses:

- ▶ L'empresa importadora paga els béns importats del Nord al seu banc, qui transfereix els diners cap al banc espanyol. L'operació comercial es tanca.

- ▶ I si no paga...

si no paga...

- ▶ L'empresa importadora no paga: *el procediment fins aquí és igual a l'anterior diapo. Difereix en el moment que el pagament des del banc del Sud desapareix.*

1. El banc espanyol reclama a CESCE la indemnització contractada.
2. CESCE haurà de fer efectiu el 97% de l'import. El 3% restant queda com a deute privat que el banc espanyol exigirà al país de l'empresa importadora, avaladora de l'operació.
3. CESCE també reclamarà a l'estat del Sud el pagament de l'operació, ja que n'és l'avalador. D'aquesta manera l'impagament passa a ser deute bilateral entre l'Estat espanyol i el país del Sud.

Crèdits FAD

FAD (Fons d'Ajuda al Desenvolupament) són crèdits a l'exportació finançats per l'Administració espanyola i gestionat des del "Instituto de Crédito Oficial" (ICO).

<p>Les seves característiques principals són:</p> <p>1-Concessionalitat: crèdits amb millors condicions que les del mercat i amb una part de donació, la qual cosa permet comptabilitzar-los com a Ajuda Oficial al Desenvolupament (AOD).</p> <p>2-Condicionallitat: lligats a la compra de béns i serveis espanyols.</p> <p>L'objectiu de l'Estat espanyol és l'exportació de béns i serveis produïts a l'Estat espanyol a països del Sud, amb unes condicions més favorables que les de mercat (baixos tipus d'interès, amortitzacions llargues, períodes de gràcia elevats...). Tot i que l'objectiu és ben conegut, es permet que es computin aquests crèdits com a AOD!</p>	... DIAPO N° 9
<p>CONSEQÜÈNCIES dels FAD:</p> <p>No només són generadors de deute sinó que a sovint suposen una competència deslleial per les empreses locals dels països del sud ja que afavoreixen l'entrada de productes espanyols que, d'alguna manera han estat subvencionats mitjançant aquest mecanisme. A part, que no origina cap creixement del teixit local ni queden els beneficis al Sud.</p>	DIAPO N° 10
<p>CONCLUSIÓ: els crèdits FAD afavoreixen les empreses espanyoles, per damunt els interessos de la població receptora</p>	11
<p><u>Gestió del Deute Extern: què fa i què pensa el Govern espanyol al respecte</u> Bàsicament, l'Estat té dues estratègies: cancel·lació de deute i conversió de deute.</p> <p>a. <u>Cancel·lacions de deute</u> A vegades es cancel·la deute, però el percentatge és ridícul. Veure gràfic (<i>Font: Observatori del Deute en la Globalització a partir de les dades de CESCE, ICO i MinEco</i>)</p>	DIAPO N° 12
<p>b. <u>Conversions de Deute</u></p> <p>És un acord amb el qual l'Estat cancel·la part del deute que li deu un altre Estat, a canvi de que aquest es comprometi a invertir al seu país el diner alliberat en aquesta cancel·lació. Les inversions poden ser públiques o privades. En el cas de l'estat espanyol, en ambdós casos intervé una empresa espanyola que és qui més es beneficiarà de l'operació, obrint-se en aquell nou mercat.</p>	DIAPO N° 13
<p>Intervenien en l'operació: Estat espanyol, Estat deutor i una empresa espanyola. Hi ha dos tipus de conversions: -Per inversions privades -Per inversions públiques</p>	N° 14
<p>i. Mecanisme Conversions per inversions privades: cas marroquí</p> <p>① → El Marroc té un deute contret amb l'Estat espanyol</p> <p>② → Ambdós estats negocien dur a terme una conversió de part del deute marroquí; en l'exemple, 1.000.000 d'€. L'acord estableix que l'Estat espanyol posarà a la venda aquest deute al sector privat espanyol, de manera que només cobrarà el 50% del valor del deute negociat. L'Estat espanyol accepta no cobrar l'altre 50% a canvi d'afavorir la implantació del sector privat espanyol al Marroc</p>	DIAPO N° 15
<p>③ → Una empresa privada espanyola compra a l'Estat espanyol el deute marroquí per valor de 500.000 €</p>	N° 16...

- 4 → El Marroc recompra aquest deute a l'empresa privada espanyola, per valor de 560.000 €, en moneda local (*dirhams*). D'aquesta manera, el Marroc s'estalvia el 44% del valor inicial del deute (que era d'un milió d'€) a canvi d'obrir el seu mercat a l'economia espanyola
- 5 → L'empresa privada espanyola, que obté un guany econòmic (en l'exemple, 60.000€), està obligada a invertir al Marroc el total del que ha rebut en la venda d'aquest deute (l'equivalent de 560.000 € en *dirhams*)

ii. Mecanisme Conversions per inversions públiques: cas peruà

En les conversions de deute per inversions públiques l'estat creditor renuncia a cobrar una part del deute, a canvi que el país deutor creï un fons monetari. En aquest fons l'estat deutor hi dipositarà, en moneda local, part o la totalitat (varia segons els casos) del deute cancel·lat, a mesura que es vagin complint els terminis de pagament. Aquest fons s'anomena *fons contravalor*.

Exemple:

ESTAT ESPANYOL
Cedeix els drets de cobrament del servei del deute al <i>Fondo Perú-España</i> , que és un fons contravalor cogestionat per ambdós estats
ESTAT PERUÀ
Va dipositant el 75% del contravalor dels venciments del deute, en <i>soles</i> peruans, a compte del <i>Fondo Perú-España</i>
INVERSOR PRIVAT ESPANYOL
Els recursos del <i>Fondo</i> han de finançar projectes a desenvolupar al Perú, que estiguin acordats entre ambdues parts i en els que s'impliqui la participació d'empreses espanyoles i/o la importació de béns i serveis espanyols
ESTAT ESPANYOL
Cancel·la el 100% del deute a canvi d'afavorir les inversions de les empreses privades espanyoles al Perú
ESTAT PERUÀ
Paga part del deute (una altra part se li condona) en moneda local sota la condició d'obrir el seu mercat a l'economia espanyola
INVERSOR PRIVAT ESPANYOL
Pot internacionalitzar la seva activitat productiva i/o comercial

iii. Crítiques a les Conversions de Deute

Crítiques generals:

- mai s'acaba cancel·lant el total del deute
- no tenen en compte els costos socials, econòmics, ambientals
- no tenen en compte la pèrdua de teixit productiu que es produeix al privatitzar sectors estratègics.
- la societat civil queda exclosa de la gestió.
- creença cega de que la inversió privada estrangera es qui millor podrà desenvolupar l'economia local.

Conclusions:

- ➔ les conversions de deute per inversió (públiques o privades) s'utilitzen per internacionalitzar l'economia espanyola en lloc d'alleugerir el pes del deute
- ➔ en les negociacions bilaterals, el deute s'utilitza com una arma per sotmetre als estats perifèrics i imposar-los els interessos espanyols: neocolonització
  - no hi ha CAP VOLUNTAT POLÍTICA PER PART DEL GOVERN ESPANYOL PER SOLUCIONAR EL PROBLEMA DEL DEUTE EXTERN, sinó que l'utilitza com a arma política; és el que se'n diu la nova colonització o la NEOCOLONITZACIÓ

DIAPO N° 20

c. Conclusions a la gestió del Deute per l'Estat espanyol

L'Administració espanyola NO s'ha caracteritzat pel seu dinamisme a l'hora de dur a terme operacions encaminades a reduir el pes del deute. Al marge de les reduccions de deute acordades en el sí del Club de París, les operacions de conversió, venda, reestructuració o condonació unilateral de deute han estat molt escasses fins ara.

EL QUÈ FA ÉS:

- Atorga crèdits enlloc de fer donacions
- Malauradament no juga un paper capdavanter en les iniciatives de cancel·lació
- Amb les seves polítiques continua aprofundint en la problemàtica

DIAPO N° 21

REFLEXIÓ: el Govern espanyol utilitza el deute extern com a eina per afavorir que les empreses espanyoles s'instal·lin a tercers països

22

QUÈ PODRIA FER L'ESTAT ESPANYOL?

- Fer donacions enlloc d'atorgar préstecs
- Fer programes de conversió de deute per projectes de desenvolupament
- Tenir una política generosa de cancel·lació de deute

N° 23

REFLEXIÓ: destinant l'0,4% de la riquesa que es genera durant 4 anys es podria cancel·lar el deute contret amb l'Estat espanyol

24

5. Societat Civil espanyola: cas concret de la Consulta Social per a l'Abolició del Deute Extern

La cooperació internacional ha sofert una evolució en funció dels objectius que han marcat les diferents etapes:

- I Generació: Caritat i/o emergència. Assistencialisme.
- II Generació: Projectes de desenvolupament dissenyats per tècnics del Nord des d'una oficina al Nord.
- III Generació: Projectes de desenvolupament dissenyats per tècnics i per la mateixa població autòctona. Empoderament, gestió, organització...
- IV Generació: Treball al Nord. Globalització dels grups de denúncia, d'observació. Creació de xarxes internacionals, comunicació amb els mitjans, generació d'accions espectaculars, persuasió de polítics i institucions decisores.

Aquesta evolució justifica el per què d'una pressió política en el marc dels lobbies, grups d'interès i moviments socials.

Els instruments que es disposen per fer pressió política són:

- Sensibilització societat civil. Educació pel desenvolupament.
- Pressió mitjans de comunicació; accions al carrer; manifestacions
- Pressió-persuasió polítics
- Creació discurs alternatiu. Investigació i desenvolupament.

DIAPO N° 25...

- L'AOD estava al 1998 prop del 0,24% del PIB
- El deute dels PPAE amb l'Estat espanyol equival al 1,7% del PIB
- L'ingrés net degut a l'encariment de les exportacions espanyoles al Sud i l'embaratiment de les importacions del Sud cap a Espanya, ronda la suma total d'AOD

Des de la societat civil es demana la cancel·lació del deute. A més és viable pel govern.

La xarxa més significativa, avui en dia, sobre Deute Extern és la RCADE (o XCADE, a Catalunya) i s'origina a conseqüència de la Consulta Social, l'any 2000.

En aquesta es varen recollir més d'1.000.000 de vots per exigir al Govern espanyol que abolís el deute extern; però encara no existeix una política coherent de cancel·lació.

La Consulta tenia els següents objectius:

1. Cancel·lar el DEUTE EXTERN que tenen els països més empobrits amb l'Estat Espanyol.
2. Obrir vies de DEMOCRÀCIA PARTICIPATIVA en l'actual sistema democràtic.

Què va passar el dia de la Consulta?

- 20.000 voluntari(e)s en els punts de Consulta a tot l'Estat.
- 219 municipis coberts a Catalunya (458 a tot l'Estat).
- Consulta il·legalitzada per la JEC
- Alta participació: 15% del cens en les grans ciutats, 30% en les petites.
- Enorme 'ample de banda' poblacional (iaies, okupes, ONGs, grups parroquials, immigrants, etc..)

Fruit de les 3 preguntes realitzades, es pot concloure que la societat civil està clarament a favor de cancel·lar el total del deute extern amb els països empobrits, perquè inverteixin el diner en el seu propi desenvolupament, i finalment a favor de portar als tribunals els casos d'enriquiment il·lícits.

MATERIAL COMPLEMENTARI :

- **El peso del Estado español como acreedor: Más de 11.500 millones de euros a recaudar** per Dani Gómez-Olivé, ODG

Article elaborat en motiu de la publicació de *l'Informe del Deute extern a l'Estat espanyol*, en el que es resumeix el més destacat de la gestió del Deute extern realitzada pel govern espanyol de 1996 a 2002.

En castellà (7 pàg.)

- **La Evolución de la Deuda externa en Estado español**, per David Llistar. ODG

Article més complert i actual sobre l'evolució del deute financer a l'Estat espanyol.

En castellà. (9 pàgs.)

- **Crèdit a l'Exportació a l'Estat espanyol**

Document per entendre els crèdits a l'exportació en general.

En català (2 pàg.)

- **La conversió de deute per inversions: una nova eina de submissió** per Dani Gómez-Olivé. ODG

Article d'anàlisi i opinió, realitzat des de l'ODG, sobre la conversió de deute.

En català. (6 pàgs.)

- **Otras Deudas no financieras españolas: La Deuda Histórica**, per David Llistar, ODG

El deute històric és un tipus de deute que no s'ha tractat a la xerrada. Per poder fer-ne ressò aquest document explica el deute històric a través del cas del galeó espanyol, i la carta del cap indi ecuatorià.

En castellà. (4 pàgs.)

- **Informe sobre la Deuda externa en el Estado español**

Jaime Atienza, Daniel Gómez-Olivé, Diego Iceta, Gemma Tarafa, Observatori del Deute a la Globalització.

Ed. Icaria, 2004

L'objectiu d'aquest Informe és el de traslladar a la societat quines són les polítiques que s'estan duent a terme des dels ministeris de Madrid en matèria de gestió i cancel·lació de deute. Hi trobareu dades sobre quant es deu i qui deu a l'Estat espanyol, l'ús que s'està fent dels mecanismes que generen deute extern, les promeses incomplertes del PP, la poca sensibilitat per cancel·lar deute i com, a vegades, la cancel·lació es condiona per al benefici de les empreses espanyoles, la dubtosa qualitat de l'AOD espanyola... així com algunes recomenacions que fem per reenforçar la gestió del deute extern

En castellà i català. (106 pàgs.)

Podeu adquirir aquest llibre enviant un missatge a formacio@debtwatch.org

Els documents esmentats es troben a la carpeta de "Documents d'Ampliació" dins d'aquesta mateixa unitat de "Deute Extern gestionat per l'Estat Espanyol", d'on poden ser baixats.